

Innst. S. nr. 16

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Dokument nr. 8:63 (2006-2007)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Olemic Thommessen, Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl og Martin Engeset om full gjennomgang av forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjon

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Forslagsstillerne viser til at det er behov for å øke sikkerheten for ansatte og beboere i barnevernsinstitusjonene. En måte å bidra til dette på er å gi de ansatte mulighet til å gripe inn med ulike kontrolltiltak for å avdekke på et tidligere stadium om det er grunn til å endre oppfølgingen av den enkelte beboer, om tilbudet er tilpasset, eller om det er behov for annet tiltak.

Forslagsstillerne viser til at ungdommenes rettigheter ivaretas i gjeldende forskrift på en slik måte at det hindrer de voksne å gi dem den hjelpen de trenger.

Forslagsstillerne uttaler at hensynet til personvern er særlig viktig i forhold til den sårbare gruppen av barn og unge som må bo i barnevernsinstitusjon.

Forslagsstillerne mener likevel at man i institusjoner for ungdom med alvorlige atferdsproblemer, rus- og voldsproblematikk ikke kan la personvern hensyn gå foran sikkerheten for øvrige beboere og ansatte. Regelverket må i disse tilfeller gi tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag, slik at det kan iverksettes strakstiltak med sterkere mulighet til å gripe inn med kontroll og oppfølging.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta nødvendige endringer i forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjon, slik at ansatte gis et tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag til å gripe inn med nød-

vendige kontrolltiltak og frihetsbegrensninger i forhold til beboere med særlige utfordringer knyttet til atferdsproblemer, rus- og voldsproblematikk."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Britt Hildeng, Espen Johnsen og Tove Karoline Knutsen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, lederen May-Helen Molvær Grimstad, fra Senterpartiet, Trond Lode, og fra Venstre, Trine Skei Grande, viser til at det i den senere tid har vært alvorlige hendelser og avisartikler om vold, rus og overgrep på barnevernsinstitusjoner. I tillegg til at undersøkelser i den senere tid også viser at barn og unge som bor på barnevernsinstitusjoner, langt fra føler seg trygge der. Dette er svært uheldig all den tid mange av disse barna og ungdommene har levd et liv i utrygghet før de kom til en institusjon.

Komiteen vil understreke at hensynet til personvern og den enkeltes frihet og integritet hele tiden må balanseres opp mot bruk av tvang. I barnevernloven § 5-9 med tilhørende forskrift om rettigheter og bruk av tvang, er det angitt regler for når det kan benyttes tvang overfor beboere på barnevernsinstitusjoner, og hva slags tvang som kan benyttes. Komiteen vil peke på at dette er forankret i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen og i FNs barnekonvensjon, og at det altså er mulig å benytte tvang når nærmere vilkår for dette er oppfylt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil imidlertid presisere at all tvangsbruk på institusjonene må vurderes ut fra den

aktuelle, konkrete situasjon. Det er derfor nødvendig å utøve et skjønn for bruk av tvang innenfor de rammer som settes av lovverket.

Komiteen understreker at det er viktig å få en felles forståelse av regelverket og en ensartet praksis.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, merker seg at Barne- og likestillingsdepartementet kommenterer enkeltbestemmelser i rettighetsforskriften, og åpner for å vurdere institusjonenes behov for å kunne foreta ransaking ved mistanke om oppbevaring av tyvegods på institusjonen - først og fremst med tanke på riktig oppfølging av beboerne og ikke primært for å avdekke kriminell atferd. Flertallet er enig i at det kan være formålstjenlig å vurdere dette, og slutter seg til departementets resonnement knyttet til at det ikke er barnevernsinstitusjonenes, men politiets oppgave å avdekke kriminell atferd.

Komiteen møtte i den åpne høringen 8. oktober 2007 representanter fra både institusjonene og de ansatte. Institusjonene var bekymret over at mobiltelefon og Internett gir ungdommene fri tilgang til de miljøene mange av disse ungdommene var flyttet bort fra. Kontakt med narkologene ble nevnt som eksempel. Mobiltelefon og tilgang til Internett blir også tolket som en rettighet barna og ungdommene har for å kunne kommunisere med omverdenen. De organiserte kriminelle miljøene vil da samtidig vite hvor ungdommene befinner seg. Dette gjør igjen stoff lettere tilgjengelig også innenfor institusjonene. Representanten fra institusjonene mente det definitivt var på sin plass med en full gjennomgang av forskriftene.

Også Fellesorganisasjonen (FO) imøteser en gjennomgang av aktuelle lovbestemmelser og forskrift, men forventet at gjennomgangen burde ha et sterkt fokus på det faglige innholdet og rammebetingelsene i hjelpetilbudene til barn og unge med store hjelpebehov. Kontinuerlig kunnskaps- og metodeutvikling er nødvendig for å møte eksisterende og nye utfordringer innenfor barnevernet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, er fornøyd med at Barne- og likestillingsdepartementet vil følge praktiseringen av lovverket på barnevernsfeltet nøye, og at man fortløpende vil vurdere behovet for endringer for å sikre at regelverket er tilpasset de aktuelle utfordringene man står overfor. Flertallet merker seg også at oppsummeringsrapporten fra det landsomfattende tilsynet med barnevernsinstitusjoner i 2006, ført i pennen av Fylkesmannen i Buskerud, peker på at det er et stort behov for fortsatt opplæring av de ansatte med tanke på bruk av mulige restriksjoner og tvang, og hvordan dette skal håndteres korrekt og i henhold til

regelverket. Flertallet merker seg at fylkesmannen ikke foreslår at regelverket endres, men at det framholdes at god og målrettet opplæring i praktisering av reglene vil kunne gi de ønskede resultater. Flertallet er enig i dette og noterer seg at Barne- og likestillingsdepartementet har sendt ut et brev til alle institusjoner med presiseringer om hvilke muligheter og rammer dagens regelverk gir for bruk av tvang.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti vil understreke at regelverket må sikre de ansatte tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag til å gripe inn for å gi barn på institusjon mulighet til å bli kvitt problemer knyttet til rus, vold og annen kriminalitet. Disse medlemmer vil samtidig påpeke at det er svært viktig å hindre overgrep mot barn som bor på institusjon, og at det til enhver tid må foretas en grundig avveining mellom hensynet til rettssikkerhet og bruk av tvang. Disse medlemmer viser videre til at det er behov for opplæring av de ansatte for å gi dem bedre kjennskap til hvilke muligheter dagens regelverk gir for bruk av tvang, samt å bedre rammebetingelsene for barnevernsinstitusjonene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti slutter seg til forslaget fra forslagsstillerne og ser at det er helt klart en nødvendighet at man får en full gjennomgang av forskriftene. Dette fordi det i dag er et langt tøffere kriminelt miljø i Norge og fordi det ikke bare er det offentliges ansvar, men også ønske å beskytte og behandle barn og ungdommer med store hjelpebehov. Dette kan kun gjøres gjennom en enhetlig oppfatning av forskriftene og en mulighet til å ha virkemidler som gjør det mulig å beskytte barna mot seg selv.

Disse medlemmer fremmer forslag i samsvar med dokumentet:

"Stortinget ber Regjeringen foreta nødvendige endringer i forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjon, slik at ansatte gis et tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag til å gripe inn med nødvendige kontrolltiltak og frihetsbegrensninger i forhold til beboere med særlige utfordringer knyttet til atferdsproblemer, rus- og voldsproblematikk."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Stortinget ber Regjeringen foreta nødvendige endringer i forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjon, slik at ansatte gis et tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag til å gripe inn med nødvendige kontrolltiltak og frihetsbegrensninger i forhold til beboere med særlige utfordringer knyttet til atferdsproblemer, rus- og voldsproblematikk.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til sine merknader og til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument nr. 8:63 (2006-2007) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Olemic Thommessen, Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl og Martin Engeseth om full gjennomgang av forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjon - vedlegges protokollen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 25. oktober 2007

May-Helen Molvær Grimstad
leder

Karin S. Woldseth
ordfører

Vedlegg

Brev fra Barne- og likestillingsdepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen, datert 10. mai 2007

Vedrørende dokument 8:63 (2006-2007)

Jeg viser til brev 18. april 2007 fra familie- og kulturkomiteen med oversendelse av representantforslag.

Dokument 8:63(2006-2007)

Stortingsrepresentantene Olemic Thommessen, Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl og Martin Engeset har i Dokument nr. 8:63 (2006-2007) fremmet følgende private forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta nødvendige endringer i forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon, slik at ansatte gis et tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag til å gripe inn med nødvendige kontrolltiltak og frihetsbegrensninger i forhold til beboere med særlige utfordringer knyttet til atferdsproblemer, rus- og voldsproblematikk."

Det nevnes konkret at det kan være behov for å nekte ungdom å være sammen på rommene, ved mistanke om skjult tyvegods må det kunne gjennomføres ransaking for å avdekke kriminell atferd, i enkelte tilfeller kunne ta fra beboere mobiltelefon i en periode eller føre kontroll med pengebruk for å hindre kriminelle handlinger eller rusmiddelmisbruk. Det vises videre til at det også kan være behov for å sette opp kollektive regler som gjelder for alle, noe som det anføres at det er begrenset adgang til i dag.

GENERELT OM BARNEVERNLOVEN § 5-9 OG FORSKRIFT OM RETTIGHETER OG BRUK AV TVANG UNDER OPPHOLD I BARNEVERNINSTITUSJON (RETTIGHETSFORSKRIFTEN)

Menneskerettighetene, herunder Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) og FNs barnevernkonvensjon, setter rammer for bruk av tvang. Barnevernloven og forskriftene til loven er basert på dette. Barnevernloven § 5-9 med tilhørende forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon av 12. desember 2002 (rettighetsforskriften) angir reglene for når det kan benyttes tvang overfor beboere på barneverninstitusjoner, og hva slags tvang som kan benyttes. Det er med andre ord mulig å benytte tvang når nærmere vilkår er oppfylt. Felles for all tvangsbruk på disse institusjonene er at den må baseres på en individuell og konkret vurdering i forhold til den enkelte beboer ut i fra angitte vilkår. Ved denne vurderingen skal det blant annet legges vekt på formålet med oppholdet i institusjonen.

Felles forståelse av regelverket og ensartet praksis er i seg selv et mål. Det må imidlertid understrekes at selv om regelverket presiseres, vil det i den konkrete situasjonen man står overfor, både som institusjonsansatt og tilsynsmyndighet, være nødvendig å utøve skjønn innenfor de rammer regelverket setter. Det kan være vesentlige forhold i den konkrete situasjonen som er forskjellig fra situasjoner det kan synes naturlig å sam-

menligne med. Det er derfor ikke mulig, og heller ikke ønskelig, å fastsette eksakte rammer for innholdet i de ulike skjønnsstemaene.

KONKRET OM ENKELTBESTEMMELSER I RETTIGHETS-FORSKRIFTEN

Gjeldende rettighetsforskrift erstattet forskrift fra 1993. I den nye forskriften ønsket departementet å imøtekomme behovet for mer presise regler på området, og gjøre forskriften mer brukervennlig.

Rettighetsforskriften innholder generelle bestemmelser som gjelder alle som oppholder seg i barneverninstitusjon uavhengig av plasseringsgrunnlag. Det er videre i kapittel 4 i forskriften gitt særlige regler ved plassering nettopp etter barnevernlovens bestemmelser om alvorlige atferdsvansker, jf. barnvernloven §§ 4-24, 4-25 annet ledd annet punktum og 4-26.

Det kan med hjemmel i rettighetsforskriften foretas ransaking av en beboers rom og eiendeler, og det kan foretas kroppsvisitasjon, dersom institusjonen har begrunnet mistanke om at beboeren oppbevarer rusmidler eller farlige gjenstander. Det er for øvrig også adgang til å kontrollere post til beboer ved begrunnet mistanke om at forsendelsen inneholder rusmidler eller farlige gjenstander.

Forslagsstillerne mener det er behov for sterkere mulighet til å gripe inn med kontroll og oppfølging, og trekker frem bruk av ransaking ved mistanke om skjult tyvegods for å avdekke kriminell atferd som et konkret eksempel. Rettighetsforskriften gir ikke i dag adgang til å gjennomføre ransaking i slike tilfeller. Generelt kan bemerkes at det ikke er barneverninstitusjoners, men politiets oppgave å avdekke kriminell atferd. Jeg oppfatter imidlertid bruk av politi i barneverninstitusjoner som et drastisk virkemiddel. Taushetspliktsreglene setter også rammer for når institusjoner kan anmelde beboere. Bare i konkrete tilfeller, der en institusjon etter en individuell vurdering finner at anmeldelse for eksempel er nødvendig for å fremme institusjonens oppgaver i forhold til den enkelte klient, kan institusjonen anmelde beboeren. Jeg er enig med forslagsstillerne i at det i noen tilfeller kan være behov for institusjonen også å kunne foreta ransaking ved mistanke om at det er skjult tyvegods på institusjon, ikke primært for å avdekke kriminelle atferd, men for å kunne gi beboerne god og formålstjenlig omsorg og behandling. Jeg vil vurdere dette spørsmålet nærmere.

Beviskravet for kontroll av post, ransaking og kroppsvisitasjon ble for øvrig ved revisjonen av forskriften i 2002 senket fra skjellig grunn til mistanke - dvs. sannsynlighetsovervekt - til begrunnet mistanke. Begrunnet mistanke innebærer at det er tilstrekkelig at man etter en individuell vurdering har konkrete holdpunkter for at beboeren oppbevarer rusmidler eller farlige gjenstander, eller at en postforsendelse har slikt innhold. Ved samme revisjon ble adgangen til å

kroppsvisitere på angjeldende vilkår utvidet fra kun å gjelde beboere plassert på grunn av alvorlige atferdsvansker, til å gjelde alle beboere uavhengig av plasseringsgrunnlag. Det er således en større adgang til å foreta kontroll av post, ransaking og kroppsvisitasjon.

Videre er det for beboere plassert på grunn av alvorlige atferdsvansker, anledning til å holde utgangsdøren låst for en periode, i den utstrekning dette etter en konkret vurdering anses nødvendig ut i fra formålet med plasseringen. Der dette gjøres, må en tilrettelegge slik at institusjonen ikke fremstår som lukket for beboere det ikke er nødvendig å begrense bevegelsesfriheten for. Det er også adgang til å nekte besøk utenfra for en kort periode, dersom dette er påkrevd av hensyn til behandlingsopplegget, og det ikke anses urimelig. På samme måte kan en beboer etter en individuell vurdering nektes samvær med andre beboere på eget rom eller fellesrom uten at noen av personalet til stede. Et generelt forbud vil imidlertid være i strid med forskriften. En kan også nekte en beboer å medbringe egen mobiltelefon til institusjonen dersom formålet med plasseringen tilsier det, eller det er nødvendig av hensyn til trygghet og trivsel. Det kan også fastsettes generelle regler om hvordan og når telefon kan benyttes.

Barn og unge i barneverninstitusjoner skal imidlertid i utgangspunktet kunne nyttiggjøre seg de tiltak som finnes i lokalsamfunnet, som skole- og fritidstilbud. De skal i størst mulig grad ha et normalt liv, og institusjonen skal gi ungdommen formålstjenlig omsorg og behandling. Målsettingen er derfor at bruk av tvang skal reduseres til et minimum, og at unødvendig tvang skal unngås. Det er imidlertid adgang til å begrense en beboers kontakt med andre når dette skjer etter en konkret og individuell vurdering basert på de nærmere angitte vilkår.

Når det gjelder forslaget om å føre kontroll med pengebruk for å hindre kriminelle handlinger eller rusmidelmisbruk, er jeg i tvil om dette vil være riktig virkemiddel i forhold til det man ønsker å oppnå. Å innføre en slik begrensning vil både bryte med utgangspunktet om beboers rett til å bestemme i personlige spørsmål, samtidig som det vil være vanskelig å praktisere fullt ut. Etter min mening bør man søke å oppnå det samme gjennom gode faglige metoder.

Ellers vil jeg nevne at det er anledning til å bruke tvang etter alminnelige nødretts- og nødvergebetraktninger der dette er uomgjengelig nødvendig for å avverge fare for skade på person eller vesentlig skade på eiendom. Tvangsbruken må ikke overstige det som er nødvendig for å avverge skaden, og skal opphøre straks skaden eller faren er avverget. Holding for å hindre at en beboer skader seg selv eller andre, eller isolering av beboeren til faren for skade er opphørt, kan for eksempel være aktuelt overfor ungdom med alvorlige atferdsproblemer.

Kontroll av korrespondanse, ransaking av rom og eiendeler, kroppsvisitasjon av barn og unge i barneverninstitusjoner mot deres vilje mv., griper inn i beboernes integritet. Det er derfor et krav om det må fattes vedtak om slik tvangsbruk som skal begrunnes og protokollføres. Kravet er først og fremst satt for å sikre

notoritet og kontroll, slik at tilsynsmyndigheten kan gå gjennom vedtakene og vurdere om de er i samsvar med lov og forskrift.

MÅLGRUPPE/MÅLSETTING/FAGLIGE METODER - OPPLÆRING

I *Forskrift om krav til kvalitet i barneverninstitusjoner (kvalitetsforskriften)* er det stilt generelle krav til barneverninstitusjonene. Institusjonen skal blant annet ha en definert målgruppe og en formulert målsetting for sin faglige virksomhet. De metoder som anvendes ved institusjonen skal være faglig og etisk forsvarlige, tilpasset institusjonens målgruppe og målsetting og være forankret i allment anerkjent fagteori. Det stilles også krav til institusjonens bemanning og de ansattes kompetanse. Også disse kravene skal ses i forhold til den enkelte institusjons målgruppe og målsetting. Ungdom blir ofte plassert på barneverninstitusjoner nettopp på grunn av atferdsvansker. Når institusjoner har påtatt seg å ha omsorg for for eksempel barn med alvorlige atferdsproblemer, vil det kunne oppstå situasjoner som kan være utfordrende og vanskelige. Det må imidlertid kunne legges til grunn at institusjoner både har personale og metoder som innenfor de rammer regelverket setter, kan håndtere slike situasjoner. Det må for eksempel kunne påregnes at det vil kunne forekomme straffbare forhold blant beboere. Institusjoner som har ungdom med alvorlige atferdsvansker som målgruppe må ha slik bemanning og personale med slike kvalifikasjoner, at det som en hovedregel for eksempel kan forhindre for eksempel tilløp til vold/trusler om vold uten bistand fra politiet.

Som det fremgår ovenfor fordrer mange regler i rettighetsforskriften en konkret skjønnsmessig vurdering av om vilkårene for tvangsanvendelse er til stede. Skal reglene fylle sitt formål, er det viktig at de ansatte ved institusjonene er seg bevisst dette ansvaret, og utøver sitt skjønn på en god faglig og etisk måte. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet utarbeidet i 2005 et kursopplegg for ansatte i Barne-, ungdoms- og familieetaten for å sikre fokus på barn og unges rettigheter under opphold i barneverninstitusjon. Kursopplegget ble oppdatert i 2006 og er gjort tilgjengelig også for ansatte i Oslo og Trondheims andrelinjetjeneste og private barneverntiltak. Alle regionene har nå retningslinjer for å sikre at nyansatte og øvrige ansatte kan vedlikeholde og oppdatere sine kunnskaper om dette regelverket. Opplæring i rettighetsforskriften basert på et felles opplæringsopplegg skal sikre et godt og likeverdig tilbud på dette viktige området.

LANDSOMFATTENDE TILSYN MED BARNEVERNINSTITUSJONER 2006 - VERN OM DEN PERSONLIGE INTEGRITET

I 2006 ble det gjennomført landsomfattende tilsyn med barneverninstitusjoner med felles tema "Vern om den personlige integritet". Fylkesmannen i Buskerud har etter oppdrag fra Barne- og likestillingsdepartementet laget en oppsummeringsrapport. Rapporten beskriver omfanget av tilsynet som ble utført, og hvilke funn som ble gjort.

Avslutningsvis i oppsummeringsrapporten beskrives enkelte områder der det landsomfattende tilsynet har synliggjort at det bør diskuteres hvorvidt det bør foretas endringer i metodisk tilnærming eller endringer i forskrifter. Om rettighetsforskriften Uttales det: *" I etterkant av systemrevisjonene har det blitt medieoppmærksomhet rundt noen av de avvikene som er avdekket. Det har bl.a. versert en diskusjon om rettighetsforskriften er for snillisk, og om det er for vanskelig å sette inn begrensninger overfor ungdom som trenger klare grenser. Funnene ved dette landsomfattende tilsynet viser at den alt overveiende delen av de avvikene som er avdekket, gjelder at det er satt inn begrensninger i beboernes kontakt med andre og deres bevegelsesfrihet, uten at det er foretatt tilstrekkelige individuelle vurderinger eller fattet vedtak. Dette betyr ikke at de begrensningene som er satt inn ikke skulle vært gjennomført. Del kan like gjerne tolkes som at de ansattes rutiner og kunnskap om hvordan dette skal gjennomføres; er for dårlig. Det er viktig å merke seg at slike restriksjoner også kan være gjennomført ved mange av de institusjonene som ikke har fått avvik, men at dette da er gjort i henhold til bestemmelsene i lov og forskrift. Funnene fra det landsomfattende tilsynet tilsier derfor ikke en diskusjon om hvilke begrensninger det skal være mulig å gjennomføre, men i hvilken grad det skal være anledning til å sette inn begrensninger som en rutine som gjelder alle beboere ved visse typer institusjoner. Dette vil medføre en svekket rettssikkerhet for beboere ved disse institusjonene, men vil medføre en enklere håndheving av reglene for de ansatte. Funnene viser klart at denne type restriksjoner settes inn uten å følge dagens bestemmelser langt oftere på institusjoner som tar imot akuttplasseringer enn på de institusjonene som ikke gjør det. Hvis dagens regelverk skal opprettholdes, viser funnene et stort behov for fortsatt opplæring av de ansatte, både med tanke på hvilke restriksjoner det er mulig å sette inn, og med tanke på hvordan dette skal gjøres korrekt. "*

KONKLUSJON

Barne- og likestillingsdepartementet følger praktiseringen av lov- og regelverket på barnevernområdet nøye, og vurderer fortløpende behovet for endringer for å sikre at regelverket er tilpasset de utfordringer dette saksområdet krever.

Det er viktig at ungdom på institusjon møtes med grenser og voksne som i kraft av sin autoritet hindrer ungdom i å skade seg selv eller andre slik det blir gjort i vanlige familier.

Eksempelene ovenfor fra rettighetsforskriftens bestemmelser viser etter min oppfatning at dagens regelverk inneholder den nødvendige balanse mellom beboernes behov for vern om sin integritet, og institusjonens behov for å kunne anvende tvang i konkrete tilfeller der dette anses påkrevd av hensyn til formålet med den enkelte plassering.

Som det fremgår av oppsummeringsrapporten fra det landsomfattende tilsynet, vil innføring av begrensninger som en rutine som skal gjelde alle beboere ved visse typer institusjoner, på den ene side medføre enklere håndheving av reglene for de ansatte, men på den annen side medføre svekket rettssikkerhet for beboerne ved institusjonene. Fylkesmannen foreslår ikke at regelverket endres. Det påpekes imidlertid at det er et stort behov for fortsatt opplæring av de ansatte både med tanke på hvilke restriksjoner det er mulig å sette inn, og med tanke på hvordan dette skal gjøres korrekt. Jeg mener derfor at satsingen på opplæring av ansatte i barneverninstitusjoner heller må styrkes, enn at regelverket endres. Jeg vil likevel vurdere nærmere spørsmålet om ransaking ved mistanke om at det er skjult tyvegods på en institusjon.

Jeg tror den største utfordringen ligger i praktiseringen av regelverket, og departementet sender i disse dager ut et brev til alle institusjoner der det presiseres hvilke muligheter dagens regelverk gir for bruk av tvang.

Barneverninstitusjoner har forskriftfestet internkontrollplikt. Barne- og likestillingsdepartementet arbeider med et høringsnotat med forslag om å forskriftsfeste nærmere kravet til innholdet i denne plikten. Et av kravene i internkontroll er at ansattes tilgang til og kunnskap om aktuelt regelverk, og tilstrekkelig kunnskap og ferdigheter innenfor fagområdet, skal dokumenteres.

Barne- og likestillingsdepartementet har over tid gjort en betydelig innsats for å få kunnskap om og utvikle målrettede tiltak til barn og ungdom med atferdsvansker. Nasjonal og internasjonal forskning om årsaker, behandlingsmetoder og resultater av ulike tiltak for barn og unge med alvorlige atferdsproblemer viser at det ikke er mulig å hjelpe denne gruppen effektivt uten samtidig å ta hensyn til deres omgivelser, familienettverk og vennemiljø. Dette er noe av bakgrunnen for satsingen på bruk av Multisystemisk terapi (MST) og de nye statlige atferdsinstitusjonene som er etablert i regionene i Barne-, ungdoms- og familieforvaltningen nettopp for denne gruppen.

